

му пониманию поведения разных этносов, предотвращению конфликтных ситуаций» (15%); «Не могу однозначно ответить, так как не планирую заниматься педагогической деятельностью, но в воспитании своих детей полученные знания пригодятся» (14%); «Не знаю, так как по своей специальности работать не хочу, хотя изучать курс было интересно, он расширяет кругозор» (11%).

Таким образом, опрос студентов показал, что они, в основном, правильно понимают значимость этнопедагогической подготовки и для себя, и для будущей профессиональной деятельности. Спецкурсы помогли познакомиться с разнообразием средств и факторов народной педагогики, также студенты отметили и значимость межпредметных связей при изучении спецкурсов, так как этнопедагогика тесно связана с этнопедагогикой, педагогикой, этнопсихологией, педагогической психологией, этнографией, демографией и многими другими науками.

Итак, с учетом регионального аспекта профессионального обучения, представляется важным проведение спецкурсов, освещающих национальные особенности истории, культуры, быта и семейного воспитания коми этноса. Разработанная программа спецкурса «Этнопедагогика коми» интегрирует знания по истории, культурологии, этнопсихологии, экологии, семьеведению, то есть этнопедагогическая подготовка студентов осуществляется на основе междисциплинарного подхода.

ЛИТЕРАТУРА

1. Макаренко А.С. Педагогические сочинения: В 8 т. – Т.4. / Сост. М.Д. Виноградова, А.А. Фролов. – М., 1984.
2. Макаренко А.С. Педагогические сочинения: В 8 т. Т.8. – М., 1986.
3. Штыкарева В.Ю. Этнопедагогическая подготовка учителя // Воспитание этнотолерантности подростка в семье / Под общ. ред. А.Г. Козловой – СПб., 2005.

УДК 371.013

**ІДЕЇ А.С. МАКАРЕНКО В ПРАКТИЦІ
СУЧАСНОГО ПОЗАШКІЛЬНОГО ЗАКЛАДУ**

**Печерських Л.Г.
Синягівська Т.С.
(Полтава)**

*Виховувати людину –
значить виховувати у неї перспективні шляхи
А.С. Макаренко*

В статті висвітлені аспекти позашкільної додаткової освіти та проблеми над якими працює навчальний заклад – Полтавський міський центр

позашкільної освіти, в системі безперервного навчання учнівської молоді. Розкрита структура та система навчально-виховної роботи, яка є продуктом багаторічного досвіду роботи педагогів комплексного позашкільного закладу. Система, є мобільним блоком навчально-виховних заходів, спрямованих на розвиток гармонійної особистості.

Ключові слова: позашкільна додаткова освіта, навчально-виховна система, напрями роботи, творчі об'єднання, комплексний проект, особистість, особистісно-орієнтоване навчання.

В статье раскрыты моменты дополнительного внешкольного образования, проблемы над которыми работает учебное заведение – Полтавский городской центр внешкольного образования, в системе непрерывного обучения ученической молодежи. Показана структура та система учебно-воспитательной работы, которая есть продуктом многолетнего опыта работы педагогов комплексного внешкольного учреждения. Система, есть мобильным блоком учебно-воспитательных мероприятий, направленных на развитие гармонической личности

Ключевые слова: дополнительное внешкольное образование, учебно-воспитательная система, направления работы, творческие объединения, комплексный проект, личность, обучение личности.

The article deals with some aspects of out of school additional education and problems which educational establishment (Poltava Centre of out-of-school additional education) works on in the system of continual training of students. The system and structure of upbringing and training work which is the result of teacher's long experience of the integrated out-of-school establishment are shown in the article. The system is a mobile block of upbringing and training measures aimed to the development of harmonic personality.

Key words: out-of-school additional educational, upbringing system, aims of works, creative unity, complex projects, personality, personal education.

Є всі підстави вважати, що в системі безперервної освіти чільне місце належить позашкільній освіті, яка відіграє значну роль у розвитку творчого потенціалу і культури особистості, розумових здібностей молоді, підготовку її до суспільного життя, до свідомого вибору професії.

Позашкільна освіта досить ефективно впливає на самовизначення дитини, заповнює прогалини соціального становлення особистості. Освітнянською практикою не спростовані раніше розроблені і випробувані видатними педагогами А.С.Макаренком і В.О. Сухомлинським методи адаптації та соціального становлення особистості в дитячому колективі. Не втратив своєї актуальності в наш час принцип А.С. Макаренка: «більше поваги до людини і якомога більше вимоги до неї». Антон Семенович працював з вірою у своїх вихованців: «Треба вміти працювати з вірою в людину, з серцем, з справжнім гуманізмом» [2, с.36]. Він першим увів у педагогіку поняття «виховання особистості». «Проблема особистості, – заявляв він, – може бути розв'язана, коли в кожній людині бачити особистість» [2, с.13].

Вивчаючи соціальне оточення безпритульних дітей, що потрапили в важкі соціальні умови, А.С. Макаренко пріоритетною формою роботи вважав «відновлення нормальних стосунків між особистістю і суспільством» [1, с.53], створення нової системи виховання, яка була б спрямована на реабілітацію дитини в суспільстві, де основну функцію виконує трудовий колектив.

В.О. Сухомлинський значну увагу приділяв вихованню творчої особистості, намагався створити атмосферу духовності та творчого натхнення. «Творчість дітей – глибоко своєрідна сфера їхнього духовного життя, самовираження, в якому яскраво виявляється індивідуальна самобутність кожної дитини» [4, с.54].

Будучи прихильником ідеї народності, В.О.Сухомлинський наголошував, що діти повинні знати історію свого народу: «у ваші душі мають увійти кращі народні традиції, стати для вас святим законом» [3, с.177].

Поєднавши принципи виховання видатних діячів освіти А.С.Макаренка, В.О. Сухомлинського та інших педагогів, ми впевнені, що для згуртування творчого колективу однодумців в комплексному позашкільному навчальному закладі повинна діяти система навчально-виховної роботи як єдиний цілісний процес поєднання навчання з вихованням: трудовим, моральним, правовим, фізичними, естетичним тощо.

35 років пройшло з того часу, коли в Полтаві було відкрито міський Центр позашкільної освіти (ПМ ЦПО). З перших днів існування, Центр пройшов складний шлях становлення та реформування – зі Станції юних техніків до комплексного позашкільного закладу. Збільшилась кількість творчих об'єднань гуртків, розширились напрями роботи, відкрились нові структурні підрозділи, які допомагають закладу підтримувати позитивний імідж та надавати додаткову позашкільну освіту вихованцям.

На сучасному етапі розвитку ПМ ЦПО – це комплексний за структурою та напрями роботи позашкільний навчально-виховний заклад.

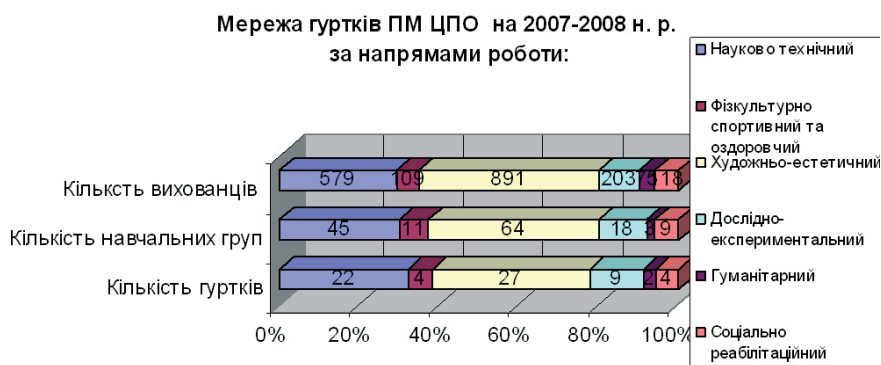
В закладі працює п'ять відділів: інструктивно-методичний, науково-просвітницький, організаційно-масовий, спортивно-технічний та художньо-естетичний, які організують роботу Центру та координують діяльність творчих об'єднань, науково-дослідницьку роботу гуртків в системі МАН України в загальноосвітніх закладах міста.

Сьогодні понад 2 тис. учнів віком від 6 до 18 років можуть обрати власний творчий освітній маршрут майже в 73 гуртках за різними напрями роботи: столяр-конструктор, авіамоделювання, картинг, повітряні змії, оригамі, комп'ютер з нуля, кераміка, випилювання та різьба по деревині, лозоплетіння, бісероплетіння, художня вишивка, штучні квіти, дерев'яне мереживо, аплікація соломкою, печворк (клаптикова техніка), м'яка іграшка, виготовлення квіткових композицій, спортивно-бальні танці, вільна боротьба, шейпінг, студія кіно та телебачення «Альфа», «Доньки-матері» (азбука господині), образотворче мистецтво.

Одним із основних етапів життєдіяльності ПМ ЦПО стало прийняття Закону України «Про позашкільну освіту». У ході втілення Закону в життя, узагальнення методичних аспектів навчально-виховної роботи в системі керівників творчих об'єднань означилися нові завдання, проявилися нові функції комплексного позашкільного закладу: навчально-виховна, профорієнтаційна, інформаційно-методична, організаційно-масова, організація науково-дослідницької діяльності учнівської молоді, надання додаткової позашкільної освіти, яка виходить за рамки знань, отриманих вихованцями в школі та навчальних закладах нового типу.

На цьому шляху з'явилося багато інновацій, одна із них – це створення «Системи виховної роботи Центру позашкільної освіти на період до 2012 року» за напрямами виховання: громадянське, патріотичне, етичне, естетичне, правове, екологічне, економічне, трудове, здоровий спосіб життя. Ця система сприяє реалізації завдань виховання, якісному оновленню змісту принципів, напрямів роботи позашкільної освіти.

Упровадження системи розпочато у 2003 році, що стало стимулом та новою ланкою навчально-виховної роботи, спрямованої на творчий розвиток дітей, підготовку учнів до життя в соціумі, задоволення їх потреб у різних видах творчої діяльності.

На сьогоднішню роботу Центру – це комплекс освітньо-професійних та навчально-виховних заходів, циклограма яких оновлюється на початку кожного навчального року. Всі справи в Центрі проводяться з метою: розвитку актуальних напрямів роботи з дітьми; відзначення традиційних свят; підведення підсумків роботи гуртків за окремими напрямами позашкільної освіти; виявлення рівня знань, умінь та навичок, отриманих вихованцями; пошуку та підтримки юних талантів; участі у Міжнародних, Всеукраїнських, обласних змаганнях, конференціях, конкурсах, фестивалях.

Управління виховною системою закладу здійснюється через конкретизацію цілей виховання, розширення провідних видів діяльності, запровадження новачій у виховний процес, діяльність керівників творчих об'єднань, удосконалення відносин, розширення співпраці із НВК, ЗОШ, СПТУ, ВУЗами та громадськими організаціями.

Організація взаємодії дитячих колективів у системі позашкільля включає ряд етапів:

Вивчення відносин, інтересів і потреб.

Формування системи взаємодії, організаційних форм та організації стратегії відносин.

Організація спільних форм дозвілля, взаємодія та презентацій гуртків, персональних виставок, зустрічі з цікавими людьми, запрошення творчих колективів, взаємодії з батьками.

Створена виховна система Центру – явище динамічне, яке постійно удосконалюється, оновлюється та змінюється.

Системний підхід до організації виховного простору Центру позашкільної освіти визначив циклічну, поетапну реалізацію поставлених проблем, пов'язаних із внесенням змін до модернізації навчально-виховного процесу, впровадження у практику роботи педагогічного колективу інновацій передового досвіду.

Розроблена система роботи закладу першочергово задумувалася як виховна. Згодом вона розширила свої межі до навчально-виховної системи, яка складається з наступних етапів:

I етап (2003-2004 р.р.) – «Удосконалення навчально-виховного процесу із застосування особистісно-орієнтованих педагогічних технологій, виховання справжніх громадян та патріотів рідної землі». На I етапі було передбачено активізацію життєтворчого потенціалу позашкільного закладу. Даний етап включав блок заходів з національного виховання, формування свідомого патріотизму.

II етап (2005-2006 р.р.) – «Застосування особистісно-орієнтованих педагогічних технологій у навчально-виховному процесі». В даний період впровадження системи акцент був зроблений на інформаційно-методичну та просвітницьку роботу, науково-дослідницьку діяльність учнів-членів МАН України та координацію наукової роботи міського наукового товариства.

III етап (2006-2007 р.р.) – «Розвиток індивідуальних можливостей, здібностей, інтересів вихованців у різноманітних організаційних формах із застосуванням особистісно-орієнтованих педагогічних технологій». На цьому етапі навчально-виховна робота направлена на талановиту молодь, обдаровану особистість, розвиток творчого потенціалу вихованців та організацію змістовного дозвілля.

IV етап (2007-2008 р.р.) – «Особистісно-орієнтоване навчання та громадянське виховання учнів на основі вивчення історико-культурних традицій рідного краю». Цей період ознаменований тим, що окрім завдань, зазначених в I-III періодах, реалізується духовно-моральне виховання та гармонізація особистості на основі християнських чеснот.

V-VI етапи. Пріоритети цих етапів – інтелектуальне виховання, орієнтація на актуальність позашкільної додаткової освіти. Останній етап передбачає інтеграцію набутих і розвиток нових навиків самореалізації та самовдосконалення.

Відповідно до етапів дієвості системи навчально-виховної роботи Центру можна визначити наступні аспекти:

1. Основні принципи виховання: урахування вікових та індивідуальних особливостей учнів; національного виховання; стимулювання дитини до самовиховання; патріотичного виховання; принцип гуманізації виховання; виховання у діяльності і стимулюванні; принцип цілісного підходу до виховання; педагогізації батьківської громади.

2. Форми і методи роботи: місячники, години спілкування, тематичні екскурсії, лекції, родинні свята, розмови-зустрічі, козацькі розваги, бесіди, конкурси, змагання, акції, тематичні вечори, лекторії, дискусії, круглі столи, рольові ігри, зустрічі з цікавими людьми, тренінги, конференції, «панорама професії», вікторини, брифінги, альманахи, театралізовані вистави, виставки творчих робіт, фестивалі, благодійні акції, уроки пам'яті, усні журнали, години духовності, «відкриті мікрофони», тематичні вечори, відверті розмови, «толоки» та інші.

3. Шляхи реалізації виховної діяльності: сценарії, накази, плани проведення, тести, заходи щодо соціального захисту дітей, інформації (про виконання заходів, спрямованих запобіганню ВІЛ-СНІДу), анкети для батьків, матеріали ЗМІ (відеосюжети, радіопередачі, рекламні ролики на бік-бордах), звіти (про результати навчально-виховної роботи), аналітичні довідки, виступи на батьківських зборах, родинні свята (традиційне свято «Батьки і діти – нероздільне коло»), інформаційні матеріали по виконанню заходів щодо реалізації регіональних освітніх програм в системі виховної роботи.

У перспективі педагогічний колектив Центру позашкільної освіти буде працювати над формуванням у вихованців якостей, необхідних для реалізації життєтворчих процесів в інтелектуальному просторі.

Щорічно за традицією останніх років у травні проходить фестиваль дитячої творчості «Передзвони краси і добра», який збирає на парад юних дарувань всю свою велику сім'ю. Вшановуються колективи і окремі вихованці за кращі досягнення, що збагачують творчий дитячий потенціал Полтавського міського центру позашкільної освіти.

Систематизуючи вищезазначене, робимо висновок, що в позашкільному навчальному закладі найефективнішим шляхом формування конкурентно-спроможної особистості з постійною потребою у самореалізації і самовихованні, з активною життєвою позицією є побудова цілісного освітньо-виховного процесу з урахуванням спадщини видатних педагогів А.С. Макаренка, В.О. Сухомлинського та інших метрів сучасної педагогіки.

Відповідно до вимог сьогодення Полтавський міський центр позашкільної освіти продовжує пошук нових форм позашкільної роботи, розробляючи сучасні моделі освітньої діяльності. Ми глибоко переконані, що саме навчально-виховні комплексні проекти нададуть нового імпульсу у розвитку виховання і духовного збагачення молоді в системі позашкільної додаткової освіти.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Макаренко А.С. Пед. сочинения: В 8-ми т. – Т. 1. – М., 1983 -1986.
2. Макаренко А.С. Пед. сочинения: В 8-ми т. – Т. 7. – М., 1983 -1986.
3. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. – Вибр. твори: В 5-ти томах. – Т. 2. – К., 1977.
4. Сухомлинський В.О. Серце віддаю дітям. – Вибр. твори: В 5-ти томах. – Т. 3. – К., 1977.

УДК 371.4: 35.075.5

ВИКОРИСТАННЯ ПЕДАГОГІКИ УПРАВЛІННЯ КОЛЕКТИВОМ А.С. МАКАРЕНКА В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

П.В. Ворона
(Полтава)

У даній статті розглядаються рекомендації з організації та управління колективом.

Ключові слова: управління колективом, виробничі зібрання, система перспективних ліній, актив, дисципліна, керівник.

В данной статье рассматриваются рекомендации по организации и управлению коллективом.

Ключевые слова: управление коллективом, производственные собрания, система перспективных линий, актив, дисциплина, руководитель.

It is examined some recommendations in organization and management of groups.

Key words: organization of group, production gathering, the system of long-term ways, active, discipline, leader.

Сьогодні настав час говорити про педагогіку як науку, що сприяє процесу управління, реалізації кадрової управлінської політики, формуванню в управлінських колективах здорового морального клімату, націленого на вирішення конкретно поставлених задач. Крім цього важко переоцінити роль педагогічних знань у формуванні світогляду та фахових навиків молодих державних службовців. Це дає підстави виокремити новий напрям науки державного управління – управлінська педагогіка, або педагогічний менеджмент. Практика свідчить, що керівники, які мають педагогічний досвід, досить успішно працюють як в галузі державного управління, так і в галузі місцевого самоврядування. На нашу думку, давно варто запровадити педагогічно зорієнтований курс лекцій при підготовці чи перепідготовці відповідних фахівців. Величезний пласт досвіду роботи з колективом, що необхідно кожному керівнику, можна отримати з праць Антона Семеновича Макаренка.

Особливістю наукових праць А.С. Макаренка є те, що в їх основі величезний життєвий і фаховий досвід. Працюючи з дітьми різного віку і соці-